

Les pors dels mals alumnes

El novel·lista Daniel Pennac explica al CCCB com va patir el fracàs escolar

Foto: CCCB, Miquel Taverna, 2018

Cap futur. Nens que *no arribaran a res*. Nens desesperants. L'escola, després la secundària, el batxillerat, jo hi creia absolutament en aquesta experiència sense futur. Jo diria que és la primera cosa de què es convenç un mal alumne.

-¿Amb aquestes notes, què pots esperar?

-¿Penses que passaràs a primer? (A segon, a tercer, a quart, a cinquè, a sisè...)

-¿Quin tant per cent de possibilitats de treure't el batxillerat, segons tu, calcula-ho tu mateix, quin tant per cent?

O aquella directora d'escola, amb un autèntic crit de joia:

-¿El Certificat, tu, Pennachioni? Mai, no te'l trauràs! M'has sentit? Mai!!

Tens barrat el pas del futur. A força de sentir-m'ho repetir, m'havia fet una representació bastant precisa d'aquest camí sense futur.

Daniel Pennac, *Mal d'escola* (<http://www.catorze.cat/noticia/4586/mal/escola>)

"El fracàs escolar és una mort petita. Tenia la sensació de ser un peix ofegat. Quan era petit tenia una incapacitat total per entendre les preguntes que em feien els grans. Ni francès ni matemàtiques ni geografia. No entenia res". Ens ho explica el novel·lista francès Daniel Pennac (1947) a la conversa que té per títol *L'escola de la vida* (<http://www.cccb.org/ca/activitats/fitxa/lescola-de-la-vida/228551>) , al CCCB (<http://www.cccb.org/ca>) . De petit, va patir disortografia (<https://es.wikipedia.org/wiki/Disortograf%C3%ADa>) , per això li costava molt aprendre. De rebot, va carregar el pes de veure com el tractaven com un fracassat.

Creure't que no vals res

"Hi ha nois que se'n convencen aviat, que les coses són així, i si no troben ningú que els desenganyi, com que no es pot viure sense passió, desenvolupen, a falta de res millor, la passió pel fracàs". Ho llegeixo en un llibre imprescindible per a mestres i per a tothom, *Mal d'escola* (<http://www.catorze.cat/noticia/4586/mal/escola>) . El testimoni de Daniel Pennac és el dels altres, els apartats, els qui no s'enduen medalles sinó clatellots. Però anem per pams, perquè ningú neix sent un burro o un crac:estic segura que si el que s'espera de tu és que siguis bo, tindràs més opcions per ser-ho. Ara bé, si persones grans, d'aquelles que fan respecte i tenen la veritat absoluta (perquè esclar, són grans), et diuen de ben petit que amb tu ja no hi ha res a fer, respondràs fent el que esperen de tu: et vestiràs disciplinadament amb el paper d'inútil i el compliràs tan bé com podràs. Som conscients que allò que diem a un nen petit el pot condicionar per sempre? Que si li diem que llegeix molt malament, és possible que agafi mania als llibres? Que si li diem que és tonto sentirà, naturalment, un rebuig a l'escola, als mestres i fins i tot a ell mateix?

Menys sentències i més empatia

"Jo conec la seva vergonya, la seva por, la soledat. El rebuig. La reacció física. Ho conec perfectament. Em va servir molt haver passat per aquí, quan després vaig ser professor. A la majoria dels mestres no els hi passa, perquè han estat bons alumnes. És inimaginable per a un bon alumne que ha sentit la felicitat d'aprendre, que algú no ho senti, tot i esforçar-se. Quan ets petit no es creuen que ets mal estudiant. Ho veuen com si fos una excusa, estan convençuts que ho fas malament expressament".

La impotència que hi ha al darrere d'aquests nens, qui la veu? Que fàcil és posar-ho tot al mateix sac i repartir etiquetes a tort a dret. Quan fem un examen, el Pere pot haver tret un deu sense obrir el llibre, i en Joan pot haver estat tres dies empollant i treure un 0'5. No ho veieu injust? I a sobre que li retreguin que no s'ha esforçat prou. Però ens esforcem prou, els grans, per veure la lluita invisible d'aquests nens? La solitud immensa en què viuen?

Solucions

"Tenia por. Estava aterroritzat per les preguntes dels adults"

Això és bàsic: un nen amb por no aprèn igual que si no en tingués. Si té tota aquesta pressió mental, i està pendent del que li diuen o deixen de dir, és complicadíssim que tingui un racó al cervell predisposat a aprendre. Fixeu-vos que trista que és aquesta imatge: estar assegut en una

cadira, a classe, no sé quantes hores al dia, a la setmana, al mes i a la vida, suplicant per dins i amb totes les forces que per favor avui no em facin cap pregunta (perquè la resposta serà la humiliació), veure com tots se n'assabenten menys tu i a sobre que et castiguin per no ser-ne capaç. Quin sentit té anar a l'escola quan (per protegir-te) voldries estar milions de quilòmetres lluny? Pennac diu que "la solució sempre es troba en la felicitat d'entendre". I per vetllar-la potser caldria tornar a ajustar l'autoestima feta miques.

Salvadors

"Els professors que em van salvar -i que em van convertir en un professor- no estaven formats per fer-ho. No es van preocupar pels orígens de la meva minusvalidesa escolar. No van perdre temps a buscar-ne les causes i encara menys a sermonejar-me. Eren adults confrontats a uns adolescents en perill. Van pensar que hi havia urgència. S'hi van tirar de cap. No em van agafar. S'hi van tornar a tirar, dia rere dia, una vegada i una altra... Van acabar per treure'm del pou. I molts d'altres amb mi. Literalment ens van repescar. Els devem la vida".

Als 14 anys va arribar el seu primer salvador. El Daniel adolescent no feia els deures ni s'aprenia la lliçó, però això sí, s'inventava unes excuses increïbles. El mestre de francès en comptes de dir-li "ets un mentider", va dir: "Caram, quina imaginació. Anem per aquest camí i deixem-nos de tonteries. Vull que m'escriquis una novel·la, que cada dilluns me n'entreguis 10 pàgines i sense faltes". Des d'aleshores que escriu amb un diccionari al costat. Per què aquest mestre el va salvar? Perquè va veure una oportunitat on tothom veia un problema.

Supervivents

"Perquè si bé és cert que la nul·litat escolar de vegades es cura, les ferides que ens deixa mai no acaben de fer pell. Aquella infància no era divertida, i recordar-se'n tampoc no ho és. [...] I saps, en el fons, que hauries pogut no sortir-te'n. Al capdavall, els caps de suro perduts per sempre més són els més nombrosos. Jo sempre he tingut la sensació de ser un supervivent."

Amb quin dret pots sentenciar i condemnar (sí, diguem-ho clar, és una condemna) una persona perquè no segueix el mateix ritme que els altres? Amb quina poca vergonya aquests mestres continuen exercint de mestres? No ho oblidem, Daniel Pennac és una excepció. Va tenir la sort que un mestre el salvés del pou i li donés l'oportunitat de trobar sentit a la vida. Em pregunto quants Daniels Pennacs no han tingut mai la mínima idea que eren escriptors, quants talents i quantes persones s'han perdut pel camí de l'escola. Ja n'hi ha prou de classificar els nens en els sacs dels bons i dels mals alumnes. Potser caldria més que ens jutgem a nosaltres mateixos per veure si som prou bons per treure el millor d'ells.

V?deo: 268740898